

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2024/29

Karar Sayısı : 2024/226

Karar Tarihi: 25/12/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

- İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi (E.2024/29)
- Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (E.2024/58)

İTİRAZLARIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 326. maddesinin (2) numaralı fıkrasının “*manevi tazminat davaları*” yönünden Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 12., 13., 17., 20., 35. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Manevi tazminat talebiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralın “*manevi tazminat davaları*” yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali ve yürürlüğünün durdurulması için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 326. maddesi şöyledir:

“Yargılama giderlerinden sorumluluk

MADDE 326- (1) Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir.

(2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır.

(3) Aleyhine hüküm verilenler birden fazla ise mahkeme yargılama giderlerini, bunlar arasında paylaştırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir.”

II. İLK İNCELEME**A. E.2024/29 Sayılı Başvuru Yönünden**

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 1/2/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

38. Mal ve hizmetlerin karşılıklarının ödenmesinde, değerler ile servetlerin ölçülmesinde kullanılan elverişli bir araç olan paradan manevi zararların karşılanması yararlanılması kaçınılmazdır (bu yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.1968/33, K.1969/12, 11/2/1969). Bununla birlikte Türk hukukunda ilgili yasal düzenlemelerde manevi tazminat olarak ödeneceği ifade edilen *uygun bir miktar* ya da *bir miktar* paranın belirlenmesine yönelik herhangi bir hesaplama yöntemi bulunmamaktadır. Başka bir deyişle manevi tazminat olarak ödenecek tutarın matematiksel olarak hesaplanması söz konusu değildir.

39. Bu bağlamda davacıya ödenecek manevi tazminatın tutarının belirlenmesi hâkimin takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla manevi tazminat davasını açacak kişiden davanın sonunda tazminat olarak hükmedilecek tutarı öngörebilmesi beklenemez. Başka bir ifadeyle manevi tazminat davasında davacının mahkemeye yönelttiği talebin hangi oranda haklı bulunacağını öngörebilmesi ilke olarak mümkün değildir.

40. Manevi tazminat olarak ödenecek tutarın belirlenmesinde hâkimin sınırsız bir takdir yetkisine sahip olmaması ve manevi tazminat davalarında sağlanacak içtihat istikrarı da davacı yönünden söz konusu öngörülemeyen durumu ortadan kaldırmamaktadır. Nitekim davacı, hâkim tarafından hükmedilen tutarın az da olsa üzerinde bir tazminat talep etmiş olması hâlinde kural uyarınca yargılama giderlerinin bir bölümünden sorumlu tutulacaktır.

41. Diğer yandan manevi tazminat tutarının yargılama süresince dosyaya giren bilgi ve belgelerle belirli hâle gelmesine de imkân bulunmamaktadır. Nitekim manevi tazminat tutarının belirli olmaması bu tutarın hesaplanma yönteminin bulunmamasından, başka bir ifadeyle hâkimin takdir ettiği bir tutar olmasından kaynaklanmaktadır.

42. Manevi tazminat davasında davacının hak kaybı yaşamamak adına talep edeceği tazminat miktarını yüksek şekilde belirlemeye ilişkin bir baskı altında kalabileceği kuşkusuzdur. Diğer yandan davacının talebinin bir kısmının kabul edilmemesi durumunda kural gereğince yargılama giderlerinden sorumlu tutulması talebin belirlenmesinde davacı üzerinde baskı oluşturan bir diğer husustur.

43. Buna göre manevi tazminat davasında talebini düşük belirlemesi durumunda hak kaybı yaşayabilecek olan ayrıca hâkimin takdirine bağlı olarak talebinin bir kısmının kabul edilmemesi durumunda kural uyarınca yargılama giderlerinden sorumlu tutulması mümkün olan kişilerin temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere uygun şekilde mahkemeye erişebildiğinden söz edilemez.

44. Öte yandan manevi tazminat talebiyle açılacak davalarda talep edilenden düşük bir tazminata hükmedilse dahi davacının yargılama giderlerinden sorumlu tutulmamasına imkân tanındığında mahkemelere temelsiz talepler yöneltileceği, ayrıca gereksiz yargılama giderlerinin yapılabileceği ve bu durumun yargılamanın işleyişinin bozulmasına sebebiyet verebileceği söylenemez.

45. Nitekim 6100 sayılı Kanun'un “*Dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle yargılama giderlerinden sorumluluk*” başlıklı 327. maddesinin (1) numaralı fıkrasında gereksiz yere davanın uzamasına veya gider yapılmasına sebebiyet vermiş olan tarafın davada lehine karar verilmiş olsa dahi karar ve ilam harcı dışında kalan yargılama giderlerinin tamamını veya bir

kısmını ödemeye mahkûm edilebileceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla davacının yargılama süresince gereksiz giderler yapılmasına neden olmasını engelleyecek nitelikte bir düzenlemenin bulunduğu açıktır.

46. Bu itibarla miktar belirtmek suretiyle manevi tazminat davasını açacak kişinin hâkimin hükmedeceği tazminat tutarını, başka bir ifadeyle davanın sonunda talebinin hangi oranda haklı bulunacağını öngörebilmesinin mümkün olmadığı ve tazminat miktarının hâkimin takdirine göre belirlendiği davalara ilişkin yargılama giderleri bakımından herhangi bir özel düzenlemenin de bulunmadığı gözetildiğinde kuralla mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın “*manevi tazminat davaları*” yönünden kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

47. Açıklanan nedenle kural, “*manevi tazminat davaları*” yönünden Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 12., 17., 20. ve 35. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

VI. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

48. Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

49. 6100 sayılı Kanun’un 326. maddesinin (2) numaralı fıkrasının “*manevi tazminat davaları*” yönünden iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 326. maddesinin (2) numaralı fıkrasının “*manevi tazminat davaları*” yönünden Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ile Ömer ÇINAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE 25/12/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI